

REPUBLIKA SLOVENIJA

INFORMACIJSKI
POOBLAŠČENEC

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 230 9730

www.ip-rs.si

gp.ip@ip-rs.si

Številka: 007-66/2023/4

Datum: 14. 3. 2024

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
gp.mvi@gov.si

ZADEVA: dopolnjen predlog sprememb 135.a, 135.b in 135.č člena ZOFVI – DODATNO MNENJE
ZVEZA: vaš dopis št. 303-47/2022/70, prejet dne 19. 2. 2023 ter priloženo gradivo

Spoštovani,

na podlagi vašega dodatnega zaprosila, 3. točke prvega odstavka 55. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2) in 57. člena Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba) v nadaljevanju posredujemo priloženo dodatno mnenje Informacijskega pooblaščenca (IP) na dopolnjen predlog besedila novih 135.a, 135.b in 135.č členov Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) in uvodoma ugotavljamo, da ta tudi po dopolnitvi:

- prekomerno širi nabor vrst osebnih podatkov, ki se zbirajo na podlagi zakona, obvezno, pri čemer se določeni osebni podatki v centralni evidenci zbirajo za vse posameznike zgolj za namen spremljanja zaposljivosti, kar je po oceni IP glede na podane obrazložitve nesorazmerno;
- nesorazmerno širi namene obdelav podatkov, ki naj bi se na podlagi zakona zbirali o predšolskih otrocih, učencih, dijakih, študentih višje strokovne šole in udeležencih izobraževanja odraslih, ter dopušča nadaljnje obdelave za vse vrste znanstveno-raziskovalnih namenov v tako rekoč neomejenem obsegu brez dodatnih zahtev za tovrstne obdelave osebnih podatkov, ki izhajajo iz 68. do 70. člena ZVOP-2, in brez dodatnih varovalk za varovanje pravic posameznikov (npr. pogoj soglasja v primeru obdelav za dodatne namene, ki niso vezani na primarne namene evidenc – izvajanje vzgoje in izobraževanja),
- predvideva zbiranje določenih vrst osebnih podatkov zgolj z namenom 'spremljanja' dijakov, kar je samo po sebi dokaj nesorazmerno glede na težo posega v zasebnost mladoletnih oseb, ki se nadaljuje tudi po polnoletnosti.

Izpostavljamo tudi nejasno oziroma zavajajočo določitev sicer na videz kratkega roka hrambe osebnih podatkov iz četrtega in petega odstavka 135.a člena (dodatni podatki v centralni evidenci). Ni namreč jasno, za katere obdelave veljata v 135.č členu določena roka hrambe, glede na to, da naj bi se ti in drugi osebni podatki iz obeh evidenc uparili in tako rekoč neomejeno povezovali z evidenčnim in analitskim informacijskim sistemom visokega šolstva v Republiki Sloveniji (eVŠ) ter z osebnimi podatki iz zbirk ZPIZ, Zavoda RS za zaposlovanje ter CMEPIUS ter v velikem obsegu naprej obdelovali pet let po zaključku programa oziroma po diplomi v skladu z dopolnjenim 135.b členom.

Prav tako je po mnenju IP zelo verjetno netočna na več mestih uporaba pojma 'anonimizirani podatki' v zvezi z nadaljnjimi obdelavami podatkov za namene spremljanja zaposljivosti, saj bo v primeru v 135.a, 135.b in 135.č predvidenih obdelav glede na pojasnila in dikcijo besedila v praksi večinoma najverjetneje šlo za psevdonimizirane (podatki o določenih ali določljivih fizičnih osebah najverjetneje ob uporabi nekaterih varovalk glede obsega podatkov) in ne anonimizirane podatke.

Centralna evidenca (135.a člen)

Predlagano besedilo novega 135.a člena ZOFVI naj bi se namreč po novem v dopoljnjeni obliki glasilo:

»Za potrebe opravljanja nalog, določenih s tem zakonom in predpisi, ki urejajo področje vzgoje in izobraževanja iz 1. člena tega zakona, za potrebe odločanja o pravicah iz javnih sredstev ter za znanstvenoraziskovalne in statistične namene ministrstvo, pristojno za šolstvo, vzpostavi, vodi, vzdržuje in nadzoruje informatizirano zbirko podatkov (v nadaljnjem besedilu: centralna evidenca).

Centralna evidenca vsebuje naslednje podatke o predšolskih otrocih, učencih, dijakih, študentih višje strokovne šole in udeležencih izobraževanja odraslih (v nadaljnjem besedilu: udeleženci vzgoje in izobraževanja):

- enolični identifikator udeleženca vzgoje in izobraževanja,
- ime in priimek,
- EMŠO,
- spol,
- kraj in država rojstva,
- stalno oziroma začasno prebivališče (ulica, hišna številka, kraj, poštna številka, občina, država),
- državljanstvo,
- ime in naslov vzgojno-izobraževalnega zavoda ter matična številka poslovnega subjekta (šifra PRS), vzgojno-izobraževalni ali študijski program ter evidenčna številka iz uradnega registra programov (vrsta in področje izobraževanja po KLASIUS),
- starostno obdobje, razred in oddelek, letnik, vzgojna skupina ter razred in predmet v glasbeni šoli in umetniški gimnaziji,
- podatek o prijavi v dijaški dom,
- datum vključitve oziroma datum začetka izobraževanja v vrtcu oziroma šoli,
- datum začetka izobraževanja v vzgojno-izobraževalnem ali študijskem programu,
- datum izpisa iz vrtca oziroma šole,
- datum zaključka izobraževanja v vzgojno-izobraževalnem ali študijskem programu,
- povprečna ocena zadnjega razreda osnovne šole,
- povprečna ocena po letnikih za dijake in študente višjih strokovnih šol,
- status udeleženca: otrok, učenec, dijak vajenec, študent višje šole, udeleženec izobraževanja odraslih, učenec glasbene šole, kandidat brez statusa, ki opravlja izpite,
- način izobraževanja: redni/izredni, ponavljalec, podaljšan status, ponovni vpis v isti letnik, izmenjava,
- oblika izobraževanja: vzporedno izobraževanje,
- datum prijave na šolsko malico oziroma kosilo,
- status prosilca za mednarodno zaščito, datum pridobitve statusa in datum izvršljivosti odločbe, izdane v postopku mednarodne zaščite.

V centralni evidenci se vodi tudi podatek o upravičenosti do znižanega plačila vrtca, dodatne subvencije za malico in subvencije za kosilo (številka in datum odločbe, obdobje upravičenosti, uvrstitev v dohodkovni razred in višina subvencije oziroma znižanega plačila vrtca in občina, zavezanica za plačilo).

V centralni evidenci se **za potrebe spremljanja zaposljivosti dijakov, ki so zaključili izobraževalni program in diplomantov višjih strokovnih šol, načrtovanja politike in spremljanja delovanja srednjega in višjega šolstva ter izobraževanja odraslih, vodi tudi podatke:**

- Programi mobilnosti
 - tip mobilnosti,
 - področje izobraževanja.
- Podatki o zaposlitvi dijaka, ki je zaključil izobraževalni program in diplomantu višje strokovne šole:
 - datum zaposlitve,
 - datum prenehanja zaposlitve,
 - vrsta zaposlitve (nedoločen, določen čas),
 - datum nastopa statusa brezposelne osebe,
 - datum zaključka statusa brezposelne osebe,
 - šifra Standardne klasifikacije poklicev,
 - šifra Standardne klasifikacije dejavnosti;
 - matična številka enote poslovnega subjekta.
- Nadaljnje izobraževanje na visokošolski stopnji

- datum vpisa v evidenčni in analitski informacijski sistem visokega šolstva v Republiki Sloveniji (eVŠ).

Za namen spremljanja zaposljivosti dijakov, ki so zaključili izobraževalni program, in diplomantov višjih strokovnih šol, načrtovanja politike in spremljanja srednjega in višjega šolstva ter izobraževanja odraslih, se **v centralno evidenco prenesejo podatki iz zbirke anket spremljanja zaposljivosti diplomantov. Bazi se povežeta, podatki se uparijo, anonimizirajo in prenesejo v aplikacijo za spremljanje zaposljivosti diplomantov.** Izvorni podatki se izbrišejo.«.

Povezovanje zbirk in uparjanje osebnih podatkov različnih upravljavcev za obdelave za statistične in znanstveno-raziskovalne namene analiziranja zaposljivosti dijakov (135.b člen)

Predlagano besedilo novega 135.b člena ZOFVI naj bi se po novem glasilo:

»Podatke za centralno evidenco iz drugega odstavka 135.a člena tega zakona vnašajo za svoje udeležence vzgoje in izobraževanja vzgojno-izobraževalni zavodi.

Za zagotavljanje točnosti in ažurnosti identifikacijskih podatkov udeležencev vzgoje in izobraževanja v centralni evidenci (podatkov o imenu, priimku, spolu, kraju in državi rojstva, stalnem oziroma začasnem prebivališču, državljanstvu, statusu prosilca za mednarodno zaščito, datumu pridobitve statusa in datumu izvršljivosti odločbe, izdane v postopku mednarodne zaščite) se ti na podlagi podatka o EMŠO udeleženca vzgoje in izobraževanja pridobijo iz centralnega registra prebivalstva.

V centralno evidenco se iz centralne zbirke podatkov o pravicah iz javnih sredstev na podlagi podatka o EMŠO udeleženca vzgoje in izobraževanja prenesejo podatki o pravicah iz javnih sredstev, določenih v tretjem odstavku 135.a člena tega zakona.

Za ugotavljanje pravice do vpisa v srednje in višje šole ter **spremljanje zaposljivosti dijakov**, ki so zaključili izobraževanje, in diplomantov višjih strokovnih šol, se **centralna evidenca na podlagi podatka o EMŠO udeleženca vzgoje in izobraževanja povezuje z evidenčnim in analitskim informacijskim sistemom visokega šolstva v Republiki Sloveniji (eVŠ).**

V centralno evidenco se na podlagi EMŠO vpisanega udeleženca podatki o vzgojno-izobraževalnem zavodu in programu ter letniku pridobijo iz evidence prijavljenih in vpisanih v srednje šole in evidence prijavljenih in vpisanih v dijaške domove.

Za statistične in znanstveno-raziskovalne namene analiziranja zaposljivosti dijakov, ki so zaključili izobraževalni program in diplomantov višjih strokovnih šol, ministrstvo, pristojno za šolstvo, na podlagi EMŠO udeleženca pridobi:

- **podatke iz matične evidence zavarovancev, ki jo vodi Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije**, o osebah, ki sklenejo delovno razmerje, samozaposlenih osebah in družbenikih po predpisih iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, in sicer o datumu zaposlitve in datumu prenehanja zaposlitve dijaka oziroma diplomanta, poklica dijaka oz. diplomanta (klasifikacija SKP-08), o vrsti zaposlitve (za nedoločen oz. določen čas ter matično številko enote poslovnega subjekta z namenom pridobitve podatka o občini in regiji enote ter standardne klasifikacije dejavnosti poslovnega subjekta.
- **podatke iz evidence brezposelnih oseb, ki jo vodi Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje**, in sicer o datumu začetka in zaključka statusa brezposelne osebe,
- **podatke o vpisu diplomantov** v evidenčni in analitski informacijski sistem visokega šolstva v Republiki Sloveniji (eVŠ), in sicer datum vpisa v eVŠ.

Za statistične in znanstveno-raziskovalne namene analiziranja zaposljivosti dijakov, ki so zaključili izobraževalni program, in diplomantov višjih strokovnih šol, ministrstvo, pristojno za šolstvo, na podlagi imena, priimka in datuma rojstva udeleženca pridobi: **podatke iz evidence o udeleženi v programih mobilnosti, ki jo vodi Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS)**, in sicer podatke o datumu začetka in zaključka mobilnosti tipu mobilnosti ter področju izobraževanja.

Podatki iz sedmega in osmega odstavka tega člena se pridobijo za dijake in diplomante višjih strokovnih šol, ki so zaključili izobraževalni program oz. diplomirali v preteklih petih letih, po zaključku obdelav pa se uničijo.«.

Določitev rokov hrambe (135.č člen)

Predlagano besedilo novega 135.č člena ZOFVI naj bi se po novem glasilo:

»Podatki se v centralni evidenci hranijo še eno leto po tem, ko udeleženec vzgoje in izobraževanja zaključi vzgojno-izobraževalni ali študijski program po posameznem statusu, potem se arhivirajo. Arhivirani podatki centralne evidence se lahko v anonimizirani obliki uporabljajo za statistične in analitične raziskave, v neanonimizirani obliki pa jih je dopustno posredovati le državnim organom, ki imajo za njihovo pridobitev in nadaljnjo obdelavo podlago v zakonu.

Ne glede na prejšnji odstavek se lahko podatki za statistične in znanstveno-raziskovalne namene o prehodnosti dijakov v višje strokovne šole in visoko šolstvo ter za analiziranje zaposljivosti dijakov, ki so zaključili izobraževalni program in diplomantov višjih strokovnih šol pridobijo in povežejo v neanonimizirani obliki, vsa nadaljnja obdelava pa poteka z anonimiziranimi podatki.

Za namen spremljanja zaposljivosti dijakov, ki so zaključili izobraževalni program, in diplomantov višjih strokovnih šol se podatki iz četrtega odstavka 135.a člena hranijo dva dni, potem se izbrišejo.

Za namen spremljanja zaposljivosti dijakov, ki so zaključili izobraževalni program, in diplomantov višjih strokovnih šol se podatki iz petega odstavka 135.a člena hranijo največ 3 mesece, potem se izbrišejo.

Evidence matična knjiga osnovne šole, matični list učenca, matična knjiga srednje šole, osebni list dijaka, o preverjanju in ocenjevanju znanja dijaka, o izdanih spričevalih in drugih listinah učenca in izdanih dokumentov o končanem izobraževanju dijaka iz drugega odstavka 135.aa člena tega zakona, se hranijo trajno. Evidenci dnevnik v osnovni šoli in redovalnica v osnovni šoli iz drugega odstavka 135.aa člena tega zakona se hranita eno leto po zaključku šolanja učencev.«.

IP upoštevajoč že dana pojasnila in izražene skrbi tudi iz prejetega dopolnjenega gradiva ne razbere ustrezne utemeljitve sorazmernosti posegov v zasebnost za tako širok nabor namenov obdelav in vrst osebnih podatkov (zlasti v zvezi z obdelavami povezanimi s spremljanjem zaposljivosti), ki naj bi se o posameznikih zbirali obvezno in brez možnosti zavrnitve s strani posameznika. Bistveno drugačna bi bila situacija, če bi bil pogoj za vključitev posameznikovih osebnih podatkov v nadaljnjo obdelavo za namene, ki presegajo obseg osebnih podatkov, ki so nujno potrebni in primerni za temeljne namene izvedbe programov vzgoje in izobraževanja, soglasje posameznika oziroma v primeru mladoletnih oseb njegovih zakonitih zastopnikov. Prav tako še vedno ni v celoti jasno, v kakšnem časovnem obdobju po udeležbi v programu mobilnosti in zaključku šolanja naj bi se posameznike sistematično spremljalo na tak način (zgolj zaradi npr. enkratne udeležbe v programu mobilnosti v obliki polletne študentske izmenjave in celo tudi ne glede na udeležbo).

Kot je IP že večkrat pojasnil (npr. v mnenju št. 07120-1/2023/379 z dne 11. 8. 2023 (<https://www.ip-rs.si/mnenja-zvop-2/posredovanje-podatkov-ministrstvu-na-podlagi-izjeme-dostopa-do-podatkov-za-raziskovalne-namene-1693375909>)), bi ministrstva načeloma morala pridobivati podatke, ki jih potrebujejo za učinkovito opravljanje delovnih nalog na upravnem področju ministrstva, preko ugotovitev oziroma rezultatov statističnih raziskovanj Statističnega urada Republike Slovenije, ki je kot samostojna strokovna vladna služba ustanovljen prav z namenom zagotavljanja podatkov organom in organizacijam javne uprave, gospodarstvu in javnosti. Zato zgolj namen raziskovanja z vidika sorazmernosti rednega in sistematičnega zbiranja osebnih podatkov težko razumemo kot utemeljen, nujen, učinkovit in potreben razlog za vzpostavitev tako obsežne nove zbirke osebnih podatkov. **Prav tako ni jasno, zakaj se za tako širok krog obdelav za znanstveno-raziskovalne namene v tako rekoč neomejenem obsegu in brez dodatnih varovalk ali drugih ukrepov za zaščito pravic in svoboščin posameznikov ne zahteva spoštovanje zahtev za tovrstne obdelave osebnih podatkov, ki izhajajo iz 68. do 70. člena ZVOP-2.**

Enako velja za zbiranje osebnih podatkov na podlagi anketnih vprašalnikov iz petega odstavka novega 135.a člena, za katere:

1. niti ni jasno določeno ali je samo izpolnjevanje takih anket obveznost in čigava obveznost (za to ni videti jasne utemeljitve) in
2. ni opredeljeno, katere osebne podatke in od koga naj bi se na tej podlagi zbiralo (ne glede na voljo posameznika, na katerega se osebni podatki nanašajo).

Prav tako izpostavljamo, da iz gradiva ni povsem jasno, kdo vse naj bi opisane osebne podatke dalje obdeloval (zgolj upravljavec ali tudi drugi subjekti, raziskovalci ipd.).

Glede na naravo podatkov in njihove nadaljnje obdelave, ki bistveno presegajo zgolj namene in obseg podatkov iz obstoječe zakonodaje, IP ocenjuje, da gre v opisanem primeru za zbiranje in sistematično obdelavo osebnih podatkov s ciljem dolgoročnega spremljanja posameznikov, ki bi najbrž zahtevala izvedbo predhodne ocene učinkov že v okviru priprave zakona (po 24. členu ZVOP-2) vsekakor pa pred začetkom obdelav.

Na podlagi navedenega IP ocenjuje, da bi bilo treba najprej:

- jasneje vsebinsko in tudi časovno omejeno opredeliti cilj, ki ga načrtovana obdelava za dodatne namene zasleduje in glede na to ožje opredeliti nabor osebnih podatkov, namene in rok hrambe ter rok spremljanja posameznikov oziroma določene obdelave črtati ali jih uskladiti z ZVOP-2 (zlasti z 68. do 70. členom);
- na podlagi ocene učinkov identificirati in oceniti vsa tveganja in naravo novih oblik zbiranja in obdelave osebnih podatkov ter opredeliti ustrezne varovalke npr. pogoj soglasja, konkretne ukrepe psevdonimizacije, pogostost pridobivanja, ipd. oziroma določene obdelave črtati;
- opredeliti oz. zamejiti jasneje in ožje zbiranje osebnih podatkov na podlagi anket;
- opredeliti ustrezne in posebne ukrepe za zaščito temeljnih pravic in interesov posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, v zvezi s prepoznanimi tveganji, kot npr. jasno določitev minimalnega roka hrambe glede na namen, opredelitev osebnih podatkov, ki se zbirajo samo na podlagi soglasja posameznika, prostovoljnost sodelovanja v anketah, določitev postopka in posledic umika soglasja, jasno je treba opredeliti, kateri podatki se izbrišejo (in ne zgolj arhivirajo ali blokirajo), kdaj in kdo je za to odgovoren ter opredeliti ukrepe za preprečitev nenamenske nadaljnje uporabe podatkov.

Predlagamo, da predlagane zakonske spremembe ustrezno dopolnite in smo na voljo za dodatna pojasnila.

Hvala za sodelovanje in lep pozdrav,

Mojca Prelesnik, univ. dipl. prav.,
informacijska pooblaščenka

Pripravila:
Alenka Jerše, univ. dipl. prav.
namestnica informacijske pooblaščenke